

รายงานการเข้าร่วมประชุม WTO¹ Public Forum 2023

12 - 15 September 2023 “It is Time for Action”

บันทึกรายงานโดย ดร.ภก. นิลสุวรรณ ลีลาวัศมี

การประชุม WTO Public Forum 2023 จัดขึ้นที่สำนักงานใหญ่ของ WTO (World Trade Organization) กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ในเรื่องหลัก (Theme) คือ “ถึงเวลาดำเนินการ” เพื่อสนับสนุนการค้าที่เกี่ยวข้องกับกสารได้ “โลกสีเขียวอย่างยั่งยืน” (A greener and more sustainable future) อันได้แก่ สินค้า บริการ และเทคโนโลยี ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดเป็นมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือต่างๆ ในระดับประเทศ (Nationally Determined Contributions: NDCs) ตามที่ระบุไว้ในความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการลดปัญหาโลกร้อนให้อยู่ในระดับ 1.5 องศาสูงกว่าอุณหภูมิก่อนยุคอุตสาหกรรม (Pre-industrial Level)

ข้อมูลงานในภาพรวมมีดังนี้ (1) วิทยากร 630 ท่าน (2) จำนวนผู้เข้าร่วมงานที่ลงทะเบียน 3,400 คน และ (3) จำนวนหัวข้อสัมมนาหรือมี 134 Sessions แบ่งเป็นหัวข้อเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยตรง 79 Sessions (59%) ซึ่งมีหน่วยงานอื่นๆ ส่งเรื่องเข้ามามากถึง 66 Sessions ข้อสังเกตอีกด้านหนึ่งคือ งานนี้ เป็นงาน Public Forum ซึ่งจัดรับฟังโดย WTO แต่กลับพบว่า ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ตัว WTO เองได้ใช้เวทีนี้ในการแถลงข่าวเพื่อสื่อให้คนรับรู้เจตนาหรือสิ่งที่ WTO กำลังจะดำเนินการเพื่อให้ประเทศสมาชิกรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางการค้าที่มีการพัฒนา เกิดใหม่บ่อยขึ้นและเร็วขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 2 ปีล่าสุดนี้ เช่น เรื่อง Climate Change ที่เป็นประเด็นในการลดโลกร้อนลง 1.5 องศาใน Paris Agreement ทำให้ WTO ต้องขอความร่วมมือจากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) สหประชาชาติ องค์กรและสมาคมต่าง ๆ ในระดับประเทศสมาชิกที่มีกิจกรรมทางด้านนี้โดยตรง สำหรับผู้แทนไทยภายใต้โครงการขอใช้เงินกองทุนยอมรับว่า ไม่สามารถเข้าร่วมหรือร่วมประชุมได้ทุกเรื่องเพราะมีประชุมวันละ 34 Sessions โดยเฉลี่ยตลอดทั้ง 3 วัน

นอกจากนี้ ใน WTO Public Forum ยังมีหัวข้อหลักที่สำคัญด้านการค้าอื่นๆ ที่ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และตัวแทนประเทศมานำเสนอ รวมทั้งหมด 37 Sessions (27%) ซึ่งถือว่า น้อยลงมาก ได้แก่ (1) การใช้ Digital Technology ในการอำนวยความสะดวกทางการค้าในรูปแบบต่างๆ (2) การสนับสนุนบทบาทของสตรีให้ได้เป็นผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรเพื่อความทัดเทียมกันระหว่างชายและหญิง (3) ปัญหาการสนับสนุนให้ SMEs โดยเฉพาะอยู่ในประเทศสมาชิกกลุ่มที่ 3 ให้มีความรู้ความสามารถที่ตามการเปลี่ยนแปลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดยมีปัญหาหลักที่การสนับสนุนทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญ และ (4) ปัญหากฎระเบียบของ WTO ที่

---

¹ The World Trade Organization (WTO) is the only global international organization dealing with the rules of trade between nations. At its heart are the WTO agreements, negotiated and signed by the bulk of the world’s trading nations and ratified in their parliaments. The goal is to ensure that trade flows as smoothly, predictably and freely as possible.

ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเน้นที่การสนับสนุนให้ทุกประเทศสมาชิกนำมาใช้พัฒนาการค้าให้เป็นไปอย่างเดียวกันและทัดเทียมกัน

หัวข้อที่น่าสนใจและอาจถือเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิด ได้แก่ เรื่อง (1) หลักเกณฑ์นำเสนอสำหรับใช้กับเลขพิกัดศุลกากรในสินค้ากลุ่ม Climate Change อย่างครบวงจรไม่ว่า จะจับต้องได้ (Tangible Goods) หรือจับต้องไม่ได้ (Intangible Goods) และการใช้งานของสินค้าและบริการที่มีผลต่อการกำหนดเลขพิกัดใหม่ขึ้นมา ทั้งก่อนหรือหลังจากการนำเข้าส่งออกแล้ว เสนอและหารือ โดยองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) (2) หลักการและการใช้ของสินค้าและบริการด้าน Digital Technology รวมทั้งการผลิตที่ทั้งวงจร ที่จะทำเป็นรายการขอยกเว้นอากรขาเข้าทั้งหมดประมาณ 243 รายการสินค้า ซึ่งมีการทำประชาสัมพันธว่า Technology Digital มีส่วนช่วยลดโลกร้อนเพราะลดการใช้พลังงานในแบบเดิมมากกว่า อย่างน้อยการเป็น Paperless และช่วยให้การค้าและกิจกรรมของประเทศสมาชิกมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งทาง เสนอโดย ITA (Information Technology Association: ITA) เป็นบัญชี ITA3 ต่อจากรายการใน ITA1 และ ITA2 มาแล้ว และ (3) การเชื่อมโยงกฎเกณฑ์มาตรฐานสูงใน IPEF (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity) กับการแก้ไขวิกฤติโลกร้อน (Climate Crisis) ใน Session ที่ 96 ซึ่งผู้อภิปรายเสนอว่า จะให้เป็นกฎเกณฑ์แบบใหม่ หรือ “Novel Rules” ที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ

ความเห็นของผู้เขียนรายงานและได้เข้าไปร่วมประชุมตลอด 3 วัน

1. การได้เข้าร่วมประชุมหลังจากที่ WTO ตอบรับ ทำให้ต้องติดตาม Agenda และรายละเอียดก่อนถึงวันประชุม ซึ่งพบว่า มีการปรับเปลี่ยนไปมาในรายละเอียดทั้ง 3 วันจนถึงวันที่ 11 สิงหาคม คือวันสุดท้ายก่อนเริ่มการประชุม WTO Public Forum 2023
2. หัวข้อประชุม เน้นหนักไปที่เรื่อง Climate Change มากถึง 79 Sessions ใน 134 Sessions และจัดภายใน 3 วัน ทางผู้จัดการประชุมได้กระจายไปหลายห้องประชุมและเลือกที่จะใช้ Online เพื่อช่วยลดความแออัดของผู้เข้าร่วมประชุม แต่ในมุมมองของผู้เข้าร่วมประชุมกลับมีความจำเป็นต้องเลือกหัวข้อที่มีความสำคัญต่อตัวเองมากที่สุด ทำให้ไม่สามารถติดตามความเป็นไปในระหว่างการประชุมที่ไม่ได้เข้า ซึ่งก็เป็นอย่างนี้มาทุกๆ ปี
3. ผู้เขียนรายงานจึงจะสรุปรายงานที่สำคัญในการประชุมตามที่ได้เข้าร่วมประชุม มาเสนอในรายละเอียดเท่าที่ทราบ ดังนี้

Session 1 Conversations on the Trade, Global Economy and Climate Nexus (Live และ Online)

(12 September 2023 Time 10:00 – 11:30 น.) เป็นบทสนทนาเริ่มต้นระหว่าง ผู้อำนวยการองค์การการค้าโลก ในฐานะผู้จัดการประชุมครึ่ง และ Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change

(COP28) กับ The United Arab Emirates สรุปได้ว่า การค้าของโลกในยุคนี้ เป็นช่วงของธุรกิจที่มีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งเกิดใหม่และที่มีอยู่แล้ว ซึ่งระบบเทคโนโลยีมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาไปแทบทุกส่วน แม้กระทั่งเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ๆ ต่างๆ ขณะเดียวกันก็เกิดเป็นปัญหาใหม่ด้วย โดยเฉพาะเรื่อง Climate Change ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในแทบทุกกลุ่ม ท่านผู้อำนวยการใหญ่ เชื่อว่า หากการเจรจาเพื่อกำหนดท่าทีการค้าใน MC13 สำเร็จได้สัก 3 เรื่องที่เป็นข้อยุติ ก็ถือว่า ประสบความสำเร็จแล้ว (Trade and SMEs, Decarbonization, Net Zero, Subsidies, Dispute Settlement, Fisheries (Overfishing), Digital Trade (E-Commerce))

Session 3 Presidential Lecture with Gordon Brown (Live และ Online)

(12 September 2023 Time 16:00 – 16:30 น.) เป็นการอภิปรายแสดงความคิดเห็นของอดีตนายกรัฐมนตรี Gordon Brown ในเรื่อง Climate Change และเรื่องอื่นๆ โดยมีความเห็นที่น่าสนใจดังนี้ (1). Global warming has no border, (2) Nuclear weapons vs world order, (3) Trade war และ BRICS, (4) Neo - politics to global politics, และ (5) Trade is still very big.

ท่านเห็นว่า Globalization with digitalization ในหลายสาขาต้องมีการพัฒนาและนำมาใช้ในปัจจุบัน จนไม่เกิด “Changes to New Normal” เพราะโลกเปลี่ยนไปเร็วมากขึ้น “ลมพายุหมุนทางการค้าโลกจะไม่อยู่นิ่งเฉยอีกต่อไป” ก็คือตัว WTO นั่นเอง

นอกจากนี้ ควรมีระบบ Global warning system เตือนภัยในทุกด้าน หากพบว่า คนจนใน Africa จะอพยพครั้งใหญ่ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้องในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ เพราะการอยู่รอดโดยไปหาที่ใหม่จะเป็นทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า และ “Trust being broken and fear” ขอให้มีความร่วมมือที่มีมากกว่าพูดอย่างเดียว” (Show that we can work together) ไม่ใช่เอาแต่โทษคนอื่น โดยไม่คู่ตัวเอง

Session 7 Awakening the sleeping giant: Services Trade for Development (Live และ Online)

(13 September 2023 Time 9:30 – 10:45 น.) WTO เสนอหัวข้อนี้ว่า "Trade & Services" มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในประเด็น Trade Facilitation มาตลอด และในระยะหลังนี้ ด้าน Services มีการขยายตัว (นับจากสัดส่วน GDP) มากกว่าในการค้าระหว่างประเทศ จึงต้องมีความร่วมมือให้บรรลุผลในแต่ละประเทศทั้งจากองค์กรภาครัฐและเอกชน อีกทั้งเปิดโอกาสใหม่ในการเข้าถึง Global Market เพื่อเอาข้อมูลและการสื่อสารแบบถึงลูกถึงคน ไม่ว่าจะ เป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือเล็ก กลุ่มคน สมาคมพาณิชย์ ฯลฯ แต่ก็มีปัญหาด้านความแตกต่างกันในแต่ละประเทศในด้าน (1) Policy making (2) องค์กรหลักที่เกี่ยวข้อง (3) Data service analysis and data coverage และ (4) Sub-sector data services ที่มีความต้องการไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ ยังเห็นว่า ควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้กับการเจรจา FTAs เน้นที่การค้าและความร่วมมือใน Digital sectors จึงขอให้รัฐมีนโยบายสนับสนุน Trade in Services ในทุกกรณี ประชาชนก็จะได้ประโยชน์ส่วนใหญ่ (มี World Bank Report ในเรื่องนี้) แต่ขณะนี้ยังเป็น

“Sleeping Giant” ตัวอย่าง Africa ได้ประโยชน์จาก Trade in Service ด้าน เทคโนโลยีใหม่ และความก้าวหน้าในมุมมองของ Regulatory Framework เกิด Domestic Reform ด้วยความเข้าใจที่ดีขึ้น โดยไม่มีการแบ่งแยกกัน Investment Framework & Partnership ก็ดีขึ้น จะเอาไปใช้ใน Domestic Reforms ก็ดี ทั้งนี้ เห็นชัดว่า ลดความแตกต่าง (Gaps) ลงมาได้มาก

ใน Q&A ที่นิยมใช้ก็มีประเด็นด้านข้อมูลกับชนิดของข้อมูลที่มีความสำคัญ และควรมีโครงสร้างหลักเป็นฐานเดียวกันในแต่ละประเภท ควรมี Guideline และการควบคุมดูแลข้อมูลให้ปลอดภัยจากคนอื่น และจะมีการรวบรวมข้อมูลระหว่างประเทศอย่างไร

มีตัวอย่างการเอาข้อมูลมาใช้ เช่น SMEs มีปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบการนำเข้าส่งออกศุลกากร การนำ Computer IT มาช่วยในการนำส่ง Data ได้สะดวกขึ้นรวมถึงการนำเข้าส่งออกสินค้าระหว่างประเทศ" เป็นต้น

Session 9 Forging Trade for a Sustainable Future (13 September 2023 Time 11:00 – 12:30 น.) WTO เสนอหัวข้อนี้โดยให้ความสำคัญต่อ (1) "Renewable energy" ว่าเป็นด้านหน้าของการใช้พลังงานที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุด (แต่ในอนาคตอาจจะเปลี่ยนไป) ซึ่งยังต้องมีการลงทุนเพิ่ม จึงควรให้การส่งเสริมสนับสนุนแบบ Green Subsidies โดยยกเว้นอากรขาเข้าให้กับสินค้ากลุ่มนี้ (2) ในด้าน Climate Change ควรตั้งโจทย์ในแง่ที่ว่า "Trade or not Trade" vs "How do we trade" ให้ถูกต้องก่อน เพราะ Climate Change ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปแล้ว จึงมีการนำประเด็นนี้มาหารือใน WTO ตาม Pathway เริ่มจาก ในประเทศไปสู่ระหว่างประเทศ และจากประเทศใหญ่ไปสู่ประเทศเล็ก

มีข้อเสนอให้ใช้ Corporate Procurement เป็นเงื่อนไขการซื้อสินค้าที่เป็น “Green” โดยเอกชนกันเอง ไม่ต้องอาศัยกฎเกณฑ์ภาครัฐและระหว่างประเทศมาบังคับก็ได้ วิทยากร มีความเป็นห่วงเรื่องของการลดและเลิกใช้พลังงาน Fossil ซึ่งยากแก่การทำได้ ยิ่งประเทศที่ต้องพึ่งพาพลังงานจากแหล่งธรรมชาติมากๆ (ราคาถูกกว่าด้วย) ในตอนท้ายมีการกล่าวถึง IPRs ที่อาจจะเกิดขึ้นมาในกรณีนี้กับยารักษาโรค เป็นกรณีตัวอย่างการพึ่งพาเทคโนโลยีที่มากับ IPRs ใน Developing Countries ก็เสนอว่า ให้ปรับเงื่อนไขการเข้าถึงให้ได้ดีกว่าวัคซีน

Session 12 The Route to Transport Decarbonisation (13 September 2023 Time 13:00 – 14:45 น.)

WTO ใช้หัวข้อนี้มาบรรยายให้ผู้เข้าฟังซึ่งยังมีปัญหาการทำความเข้าใจในคำศัพท์ให้ตรงกัน จะได้สื่อสารและหารือไปในทางเดียวกันได้ เช่น ‘Decarbonization’ refers to reducing ‘carbon intensity’ and lowering the level of greenhouse gas emissions produced by a multitude of sources. To be more definitive, it involves decarbonizing energy, reducing CO₂ levels per unit of electricity generated. มี (1) Energy Efficiency: Reducing Energy Consumed to Provide an Energy Service, (2) Electricity Decarbonization: Reducing Electricity

Generation Emissions Intensity, (3) Fuel Decarbonization: Reducing the emissions intensity of liquid and gaseous fuels, (4) Electrification: Switching end uses from fossil fuel to electricity, (5) Carbon Capture: Capturing CO₂ from a facility or removing it from the atmosphere

ส่วนความหมายของ Clean จะครอบคลุมถึง ไม่มีฝุ่น สารพิษ ไปจนถึง Clean Carbon ด้วย

กรณี Green House Gas : GHG จะมุ่งลดและเลิกใช้ Fossil Fuel ซึ่งในทางกลับกัน ถ้าต้องใช้ Fuel ก็จะต้องมี Technology มาช่วยให้ใช้อย่างได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าสูงสุด กรณีแหล่งรูปพรรณต่างๆ จะใช้พลังงานในการผลิตเป็น Bio-fuel เป็นต้น

Germany มีมาตรการ Decarbonization กับการขนส่ง โดยกำหนดปีที่ต้องมีจำนวนรถในกระบวนการขนส่ง ลดลงตามเป้าหมาย ซึ่งจะแทนที่ด้วยรถที่ใช้พลังงานด้านอื่นมาทดแทน และได้ทำอยู่แล้วตามแผน

การ Promote และการใช้ Green Technology: ทางเรือ การขนส่ง มีการใช้ Low Carbon Steel มาสร้าง ขณะนี้ มีการลงทุนในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกระบวนการขนส่งเพื่อการนี้โดยคิดเป็นร้อยละของ Decarbonization เท่าที่ทำได้ตามแผนที่กำหนดไว้ มีความหวังว่า Technology ที่ค้นคว้า หรือที่สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องรอนได้เทคโนโลยีที่ดีที่สุด แต่อาจมีปัญหาลงทุนถ้าพบว่า มันไม่คุ้ม ก็จะขอการสนับสนุนเพื่อลด Carbon Emission ให้มากที่สุด

ยังมีหัวข้อ Sessions ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

Session 16 "CBAM Smackdown - The Green Trade Debate" โดย The Geneva Debate (The Geneva Graduate Institute) (IHEID) และ The Geneva Trade Platform (GTP)

Session 18 How Trade can Enable an Inclusive Transition to a Circular Economy โดย Trade Expertes (TE)

Session 22 How trade policy can make (climate) migration work โดย Borderlex

Session 24 Promoting a level playing field for steel decarbonization โดย WTO

Session 26 Green energy investments in Africa: Opportunities and challenges for scaling up โดย Permanent Mission of South Africa Permanent Mission of Norway

Session 33 Managing Materials for a Sustainable Future โดย Permanent Mission of Costa Rica

Session 35 Book - Using Trade Tools to Fight Climate Change by Jennifer Hillman and Loriane Damian

Session 38 Global Environmental Challenges – Inclusive Solutions โดย Permanent Mission of India และ Permanent Mission of South Africa Permanent Mission of Indonesia.

Session 41 A Green Trade Agenda for Africa - Towards a Transformative Trade Approach to Strengthen Africa's Climate Mitigation and Adaptation Resilience โดย (1) Dynamics Impact Advisory (DIA), (2) Entrepreneurship Village Africa (3) International Climate Change Development Initiative- Africa (ICCDI Africa), (3) The Open African Innovation Research Network (Open AIR), และ (4) University of Ottawa Centre for Law, Technology and Society (Open AIR).

Session 43 Designing Climate Change Policies to Meet the Needs of Developing Countries: The Role of the US, the EU and China โดย Center on Inclusive Trade and Development, Georgetown Law (CITD) และ AIG Global Trade Series (AIG-GTS)

Session 45 Trade-related Climate Measures: Principles for Design & Implementation โดย Forum on Trade, Environment and the SDGs (TESS)

Session 53 How Can Developing Economies Best Attract Climate Action Foreign Direct Investment? โดย Permanent Mission of Namibia

Session 58 The Digital Boost to Green Innovation โดย World Trade Organization (WTO)

Session 63 The Role of Arab Private Sector in Saving the Planet โดย Arab Swiss Chamber of Industry and Commerce (CASCI) Mission of Oman to the UN

Session 69 Unleashing the potential of EU's Green Trade Agenda: Integrating development as the missing part of the triangle โดย Europe Jacques Delors (EJD) และ Tulip Consulting

Session 70 Driving Africa's Green Transition: The AfCFTA as a catalyst for environmentally friendly production, trade and consumption โดย International Trade Centre (ITC)

Session 71 How digitalization can green international trade by reducing the environmental footprint of supply chains โดย French Treasury - Ministry of the Economy, Finance and Industrial and Digital Sovereignty (DG Trésor / MEFSIN) และ Belgian Federal Public Service - Foreign Affairs, Foreign Trade and Development Cooperation

Session 74 A Just and Inclusive Climate Transition for Small Business โดย International Trade Centre (ITC) และ Caribbean Development Bank (CBD)

Session 83 TradeTech for Greener Supply Chains โดย World Economic Forum (WEF) และ UAE Ministry of Economy (MOEC)

Session 84 Do carbon border adjustment mechanisms make trade greener in an inclusive way? โดย Sahabat Alam Malaysia (SAM) และ World Labor Institute (Instituto del Mundo del Trabajo) (IMT)

Session 90 Renewable Energy Services: Driving Global Trade Towards a Sustainable Future โดย Permanent Mission of Canada และ Permanent Mission of the United Kingdom World Trade Organization (WTO)

Session 93 Unlocking the Economic Potential of the Weather Enterprise! โดย World Meteorological Organization (WMO)

Session 96 Does IPEF offer a new model of trade agreements to address sustainability & the climate crisis? โดย IBON International Foundation, Inc. (IBON International), Dewan Perniagaan Melayu, Malaysia (DPMM) Malaysian, Agroecology Society for Sustainable Resource Intensification (SRI-Mas), Bumiputera Economic Action Council/Majlis Tindakan Ekonomi Melayu (MTEM).

Session 104 Small Island Developing States (SIDS) and Least Developed Countries (LDCs) as Laboratories for Advancing Green Trade. โดย The Shridath Ramphal Centre for International Trade Law, Policy, and Services, University of the West Indies (SRC)

Session 107 Trade and Climate Change: What are we missing in the policy dialogue? โดย World Bank Group (WBG) และ World Trade Organization (WTO)

Session 112 Going circular: How the Harmonized System of Codes can(not) support a circular economy and what other tools are out there. โดย Friedrich-Ebert-Stiftung, Geneva office (FES Geneva), United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) และ World Customs Organization (WCO) Chatham House

Session 116 Implications of the EU Carbon Border Adjustment mechanism for African Countries โดย Firoz Lalji Institute for Africa และ London School of Economics and Political Science (LSE/FLIA)

Session 127 Building a Circular Economy To Drive The Green Transition โดย National Foreign Trade Council (NFTC)